

КОРУПЦИЈА

ИНТЕРВЈУ: ЧЕДОМИР ЧУПИЋ, ПРЕДСЕДНИК ОДБОРА АГЕНЦИЈЕ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ

Србији потребна шок терапија

Влада мора да разреши неколико афера - Колубару, Луку Београд, сателит и Новости. Ако се сами не упристојимо, учиниће то Европа уместо нас

КАТАРИНА ПРЕРАДОВИЋ

Н и скоро једанаест година од петооктобарских промена Србија није изашла на крај са највећом пошасту српског друштва - корупцијом. Иако је основано неколико тела, од Савета за борбу против корупције преко готово истоимене Агенције до Државне ревизорске институције, власт је недавањем средстава, простора и адекватних законских оквира, мање-више свим поменутих институцијама везала руке, стварајући само привид да је на путу ка ЕУ чврсто решена да смањи корупцију.

“Власт је притиснута од Европске уније у поступку нашег придруживања да то реши. Приоритети Европе су се мењали кад је Србија у питању. На тој листи је и даље први нормативни део, дакле препоруке везане за законе, али је на другом месту, уместо некадашње сарадње са Хашким судом, сада борба против корупције и криминала. Према томе, било која власт, и садашња и будућа, не може уопште да претендује на улазак у ЕУ ако то не буде испунила. Да не говорим о томе да то није нешто што треба да радимо због Европе већ због нас самих”, објашњава у разговору за Србију у променама проф. др Чедомир Чупић, председник Одбора Агенције за борбу против корупције.

Видите ли у реконструисаној влади потенцијал да се одлучније бори против корупције?

Ова реконструкција неће ништа битно изменити. Она треба да направи привид да се нешто дешава, односно да нас власт убеди да се посао може обавити и без избора. То је изнуђен потез да би се показало грађанима како је сада наша влада рационална, да нема више толико министарстава, да се државна администрација која прати рад министарстава смањује, да ће можда бити и неких уштеда. Знате, било је и раније сличних покушаја, када је социјализам одлазио, кад се замарао. Кад нису имали нове идеје онда су правили такозване реконструкције. Тако су у самоуправном социјализму некадашње Југославије формиран ОУР-и, СОУР-и, па су онда кроз реорганизације људи пребацивани из једне области у другу итд. Да се људима прикаже да се нешто дешава, а ништа битно се није дешавало и никакве позитивне последице то није изазивало, чак је имало негативне последице.

Да ли су избори решење?

Нисам сигуран ни да нови избори решавају наш проблем, јер код нас свака партија на власти осваја свој ресор као феуд, водећи рачуна само о интересима својих бирача, а понекад задовољавање тих различитих интереса доводи у сукоб те партије и

онда се ништа не уради. А Србији су данас потребне шоктерапијске мере, али не видим људе који су у стању да их изврше.

Које су то мере?

За почетак би било охрабрујуће да се разреши неколико великих афера, везаних за пљачкашке приватизације или корупцију у јавним предузећима. Дакле, да се разреши Колубара, Лука Београд, сателит, Новости.

Како је могуће да у Хрватској неке афере буду решене за шест месеци, а код нас пролазе године и ништа? Треба нам влада кадра да реши крупне ствари везане за велике неправде, велике штете, пљачке, отимачине. Спремна да реши три-четири крупне ствари. То би већ била шок-терапија.

Да ли међу тим подразумевате и редефинисање односа према тајкунима, који пресудно утичу на све сегменте друштва?

Не верујем да ова влада има ту снагу да донесе закон о пореклу имовине, а то је сада потребније него икада. Кад имате земљу која је у великој пропасти, која је на ивици разно разних социјалних изазова, који могу да буду веома опасни и кад имате власт суочену са тиме, онда је логично да се донесе такав закон. Дакле, донети закон о пореклу имовине и утврдити неку годину од

ИСПИТАТИ 300 НАЈБОГАТИЈИХ У СРБИЈИ: ЧЕДОМИР ЧУЧИЋ

када почињу те велике узурпације, а то је 1992. година. То би била мера која би прво преиспитала оне који су се обогатили на сумњив начин или тако што су били у власти, попут Мишковића и Бека. Примена таквог закона била би поступна. У првих шест месеци би требало преиспитати оне органе који ће тај закон примењивати, а то су редовни државни органи - пореске службе, инспекцијске службе, царинска служба, криминалистичка полиција, тужилаштво и суд, па после шест месеци да се испита отприлике 300 најбогатијих људи у Србији, који су били помагачи владавине Слободана Милошевића и његов економски ослонац. Да докажу тај први милион. Израчунао сам да отприлике у целој Србији има 25.000 људи који су се на сумњив и нелегалан начин обогатили тако што су сарађивали са влашћу, имали монополске позиције или тако што су били ратни профитери.

Како гледате на Тадићеве претње тајкунима?

Чудна ми је била та претња и мислим да је то више немоћ председника. Мислим да је он просто видео да смо суочени са великим проблемима и онда је, вероватно знајући колико су економске елите успеле да направе зависним политичке, односно да их уцене, желео тим апелом да заустави људе из бизниса да не купују одлуке, да не терају партије да им доносе законе који ће њима омогућавати повољне околности за њихове послове.

Можда је то делом и један синдром преузет из Русије, по угледу на Путина, који је својевремено припрегио својим олигарсима. Али ми нисмо Русија и то овде не може тако. Милошевић је имао једну врсту велике моћи, којом је контролисао све. Сви ти тајкуни су у време Милошевића били мали и ситни, од Мишковића, преко Карића, сви су они били у власти, сви су били министри, сви су зависили од њега, он

их је створио. Данас су они моћни, а односи тајкуна и државе толико су у тамном простору, па ми не знамо каква је улога тајних служби ни колико је уцењених људи. Чини ми се да је из тог времена остала уцена на политичкој сцени, све је овде уцењено у оквиру партија, парламента, владе, у оквиру администрације, судова, тужилаштва, полиције. Све је то један систем уцена. Зато наши закони ништа не значе, јер се партије договоре, па кажу: ово нећемо примењивати, а ово хоћемо. То је стравично опасно и зато између осталог треба отворити досијее сарадника тајних полиција. Тада бисмо тачно знали да ли су садашњи тајкуни можда били на високим позицијама у оквиру тајних полиција, јер некада су у велика спољно-трговинска предузећа долазили најповерљивији људи из некадашње ОЗНА, касније државне безбедности или војних тајних служби зато што је сматрано да се на тај начин контролишу витални

финансијски токови. Ту су могли само поверљиви људи службе. Мислим да би то помогло да схватимо како су неки људи стекли огромна богатства у једном страшном невремену.

Видите ли могућност да се та спрега тајкуна и власти коначно раскине или ће нас она прогутати?

Ако се не буде раскинуло ми ћемо живети у њиховом договору у једној приватној држави. Привидно ћемо имати све услове за демократски поредак, владавину права, поделу власти, вишестранацки систем, отворене и слободне медије... Све то може да постоји на папиру, а да се симулира. Зашто? Зато што онај ко има економску моћ може све то да купи. Према томе све то може

да постоји, а да у ствари не функционише и зато је битно то разрешити, отворити досијее, забранити после тога да такви људи више икада учествују у јавном животу и успоставити коначно неки ред у Србији.

А ко би био носилац те идеје?

Верујем да у неким партијама постоје групе људи свесне овога о чему причам и ако би они у оквиру своје партије раширили неке ствари, добили би велико поверење грађана. Зато је потребно прво испитати све људе у оквиру своје партије и искључити оне који су радили нелегално.

Да ли говорите о ДС-у?

Знам рецимо да је Борис Тадић

човек који врло скромно живи и очекујем од њега да види ко су сарадници, какво је њихово имовинско стање и да прочисти ДС. То био добар пример и део те шок-терапије. Али исте те партије се жестоко опиру новом Закону о финансирању политичких странака.

Управо је направљена једна верзија тог закона, која је од Савета Европе односно од комисије за борбу против корупције, ГРЕК-а и од Венецијанске комисије добила позитивну оцену. ЕУ је у том вредновању дала још неке сугестије у смислу поправљања закона, тражећи да се поостре казне. То је јако важно, јер се преко финансирања политичких странака у ствари одржава политичку корупцију. На тај начин, финансијери уцењују странке, које заузврат морају да протурају законе који ће њима одговарати. То је једно од најмрачнијих поља, које управо овај закон треба да заустави.

А отпори су велики?

Отпори су велики, јер странке виде да ће све то што раде тајно сада постати јавно. И то је велики проблем када се сутра сазна коју партију финансира и има ли несклада између финансијских књига партија и стварног стања.

Хоћемо ли добити добар закон?

Моје је мишљење да хоћемо, јер ако га не добијемо нећемо моћи да добијемо кандидатуру у ЕУ. Значи, сада се води битка на политичком пољу хоћемо ли према ЕУ или нећемо.

Да ли је то Влади јасно поручено?

Да, а сад ћемо да видимо да ли Влада искрено хоће у ЕУ и да ли су интереси неких групација, које имају велики утицај на политичке партије, много снажнији од проевропске реторике. Закон се у току овога пролећа мора донети. Сматрао сам да је он већ требао бити донет, да нисмо требали да чекамо да нам то каже Европска

РЕЗУЛТАТИ АГЕНЦИЈЕ ВИДЕЋЕ СЕ У БУДУЋНОСТИ

Јавност има утисак да Агенција нема велике резултате?

Само оснивање Агенције за борбу против корупције је велики помак. Није мали искорак ако Агенција за месец дана добије 15.787 имовинских карти. Грађани ће имати увид у те имовинске карте, већ је унето њих 4.050, а све ће бити доступне до краја године. Ипак је то помак, јер грађани могу да кажу, чекајте овај је лажно пријавио имовину, па ће јавити Агенцији и онда ћемо ми на основу тога да покренемо поступак. Резултати тога ће се видети тек у будућности.

Стиче се утисак и да је Агенција под великим притиском Владе. Тако је протумачена и одлука Агенције да министар Дулић није у сукобу интереса иако његова приватна фирма послује са државним.

Агенцију обавезује закон. Значи, ако неко тврди да је Дулић у сукобу интереса, мора да донесе документа која то поткрепљују. Дулић је донео податак да је пренео власништво над приватном фирмом на неповезано лице и тог момента ми, са аспекта закона, морамо да констатујемо да није у сукобу интереса.

Али пренео је власништво тог дана под притиском медија?

Не, он је нама донео документ у коме је власништво пренето 2008, међутим човек на кога је то пренето дао је другачију изјаву која је направила пометњу. Нећу у то да улазим, али папиролошки све је чисто. Дакле, Агенција је законом ограђена и не можемо ван закона. Лично сам се залагао за другачију агенцију која би имала и извршну функцију по моделу Хонгконга. Тамошња агенција истражује и затвара. Има 1.300 запослених, од тога 300 оних који су у агенцији за надзор, контролу, превентиву, регулацију и 1.000 полицајаца који то што Агенција утврди извршавају. Али тих хиљаду специјалаца су посебно бирани, имају високу заштиту и обезбеђење, добро су плаћени. И, наравна ствар, нико у Хонгконгу нема имунитет. Они могу да приведу на испитивање судије, полицајце, тужиоце, посланике, гувернера и нико нема имунитет. Зато Хонгконг који је 1998. био на 139. месту, данас са Шведском дели треће место на ранг-листи земаља по обиму корупције, где су у врху, да подсетим, земље са најмањом корупцијом. Формирање такве агенције била би шок терапијска мера.

комисија већ да то урадимо сами. Али нисмо.

Колико то лоше говори о овој држави када Европа мора да нам заврће руку?

Говори много лоше. Знате, постоје два начина да људе упристојите и да их нормализујете. Један је унутрашњим напорима од сваког појединца до друштвених група, и то је најбољи и најискренији начин. Други начин је споља. Ако не можете сами, доћи ће други да вас уреде.

Да ли је Србија сад у тој ситуацији?

Ако буде морала овај закон да донесе по наређењу ЕУ, онда је она у тој ситуацији, али и то је боље него ништа. Па знате, и данашњи економски бум у Кини производ је разумне одлуке да се распише конкурс за 10.000 немачких пензионисаних директора који су дошли у Шангај, Сечуан и Пекинг и уредили сва државна предузећа, тако што су их рашчистили од партијских кадрова. Довели су стручњаке и видите докле су стигли. Дакле, Кинези су прихватили тај тзв. спољни утицај. И за нас би то било добро.

Да ли је то решење и за наша јавна предузећа, која се сада деле као партијски плен?

Зашто да не? Јавним конкурсима можемо позвати и стране стручњаке да учествују. Овакав начин поделе партијског плена је ризичан по корупцију и то двоструку - личну и што је још горе тзв. посебну, када издвајате средства за партију. То ће се можда показати и на примеру Колубаре, да је била и лични и партијски плен. Зато је важно да имамо јаку Државну ревизорску институцију. Својевремено смо упропастили јаку службу платног промета, која је могла да се трансформише у државну ревизију и имали бисмо данас одличну контролу. Али неко је хтео да то уништи и све податке, па да крене све из почетка, чиме је задат тежак ударац контроли буџета. ■